

בְּאֵלֵהֶם נַעֲשֶׂה-חֵיל וְהוּא יָבוֹס צָרֵינוּ:
היבטים לשוניים בפרשת תולדות פה

דקדוקי מילים וחלקם בעלי שינויי משמעות בפרשת תולדות ובהפטרה, ובראשון של ויצא

כה כא וַיַּעֲתָר: העי"ן בשווא נח. וַיַּעֲתָר לוֹ: הטעם בעי"ן
כה כב וַיִּתְרַצְצוּ:
צד"י ראשונה בשווא נע ולא בחטף
כה כב וַתֵּלֶךְ לְדָרֶשׁ אֶת-ה': טעם טפחא בתיבת וַתֵּלֶךְ
כה כג וְלֹאִם מְלֹאִם: בשתי התיבות הלמ"ד בשווא נח וללא דגש אחר מ"ם השימוש. יש להקפיד לבטא
את האל"ף העיצורית (לא: וְלֹאִם מְלֹאִם) וכן על הפרדת התיבות
כה כח וַרְבֵּקָה אֶהְבֵּת אֶת-יַעֲקֹב:
טעם טפחא בתיבת וַרְבֵּקָה
כה ל הַלְעִיטְנִי: הלמ"ד בשווא נח ולבטא את העי"ן, לא הליטני.
על-כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָוִם: הטעמה משנית ברי"ש¹
כה לא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: הטעמים טפחא אתנח ובהמשך כה לג וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הטעמים מונח (שופר הולך)
רביע.
כה לב וְלָמָּה-זֶה לִי: טעם טפחא בתיבת לִי בלבד, אין לצרף לה את המילה 'זה' כאילו כתוב: וְלָמָּה זֶה-
לִי
כה לג הַשְּׁבַעָה לִי: טעם נסוג אחור לשי"ן, הבי"ת בשווא נע.
וַיִּשְׁבַּע לוֹ: הטעם לא נסוג אחור
כה לד וַיֹּאכַל וַיִּשֶׂת וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ: הראשון והשלישי במלעיל, השני והאחרון במלרע
כו ג וַאֲבָרְכֶךָ: הרי"ש בשווא נע וכ"ף סופית דגושה
כו ה מִצֹּתֵי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתַי: רבים הקוראים המשתבשים בסיום הקריאה וקוראים כאילו טעם טפחא
בתיבת 'חקותי'
כו ו עליית שני
כו ז אֶחָתִי: הטעם נסוג לחי"ת, מלעיל, כן הדבר גם בהמשך בפס' ט
כו ח כִּי אָרְכוּ-לוֹ: המילה כִּי בטעם מונח ואינה מוקפת. יש להסדיר היטב את קריאת אָרְכוּ-לוֹ כאשר
הרי"ש בשווא נע וההטעמה בלמ"ד
כו י וְהִבֵּאת: הטעם בתי"ו²
כו יב מֵאָה: במלרע
כו יג עליית שלישי

¹ בחלק מהדפוסים הגעיא בקר"ף, כי היא בהברה השנייה לפני הטעם, וכן הוא בעין הקורא, אבל במדויקים הגעיא ברי"ש.

² לפי רש"י והתרגום אין זה וי"ו ההיפוך.

כו יד וַיִּקְנֵאוּ: הַנְּוִן רַפָּה וּבְשׁוּא נַח
 כו כב וַיִּעֲתֶק: הַעִי"ן בְּשׁוּא נַח. רָבּוּ: בַּמִּלְרַע
 כו כג עַלִיית רַבִּיעִי
 כו כה וַיֵּט-שָׁם: הַיּוֹד בַּסְּגוּל
 כו כט אִם-תַּעֲשֶׂה: הַשִּׁין בְּצִירִי.
 אַתָּה עֲתָה: הַרְאֵשׁוֹן בְּאַל"ף וְהַשְּׁנִי בַעִי"ן!
 כו ל עַלִיית חַמִּישִׁי
 כו לב וַיֹּאמְרוּ לוֹ: טַעַם נִסּוּג אַחֹר לִיּוֹד
 כו לד וְאֵת-בְּשָׁמַת: הַבִּלְתִּת בְּקַמֶּץ רַחַב וְהַשׁוּא בַשִּׁין נַע
 כו לה מֵרַת: טַעַם נִסּוּג אַחֹר לַמ"ם
 כז א וַתִּכְהֵי: הַכ"ף בְּשׁוּא נַח וְאַחֲרֶיהָ ה"א בַּסְּגוּל, אֵינן לְבַטָּא אֵת הַכ"ף כְּאִילוּ הִיא זֹו שֶׁמִּנּוּקֶדֶת בַּסְּגוּל
 כז ד תִּבְרָכְךָ: עַל אֵף הַקּוֹשִׁי, הַכ"ף הַרְאֵשׁוֹנָה בְּשׁוּא נַח וְכֵן הַדְּבַר בַּפְּסוּק כֹּה
 כז ז וְאַבְרָכְכָה: הַכ"ף הַרְאֵשׁוֹנָה בְּשׁוּא נַח
 כז י וַיְבָרְכֶךָ: הַכ"ף הַרְאֵשׁוֹנָה בְּשׁוּא נַח
 כז יב כִּמְתַעֲתַע: הַעִי"ן בְּשׁוּא נַח וְהַתִּי"ו אַחֲרֶיהָ דְּגוּשָׁה
 כז יג קָלְלָתְךָ: עַל אֵף הַקּוֹשִׁי, הַלַּמ"ד הַרְאֵשׁוֹנָה בְּשׁוּא נַח
 כז יט וְאַכְלָה: הַאֵל"ף בְּקַמֶּץ חֲטוּף (קֶטֶן) וְהַשׁוּא בַכ"ף נַח³.
 תִּבְרָכְנִי: לְפִי שִׁיטַתְנוּ יֵשׁ לְקִרְוֹא כָּל הַשׁוּאִים בְּרִי"ש שֶׁל "בְּרַךְ" בְּשׁוּא נַע וְלֹא בַחֲטָף פֶּתַח
 כז כֹּא וְאַמְשֶׁד: גַּעִיָּה בַמ"ם בְּקִיבוּץ⁴ וְהַשִּׁין אַחֲרֶיהָ בְּשׁוּא נַע
 כז כה הַגֵּשָׁה לִי וְאַכְלָה: בְּנִיגוּד לְפַסּוּק יֵט לְעִיל, כֹּאֵן הַאֵל"ף בַּחֲלוּם וְהַכ"ף בְּשׁוּא נַע. וְהַמְשַׁמְעוֹת
 שׁוֹנָה.
 וַיָּבֵא לוֹ: טַעַם נִסּוּג אַחֹר לִיּוֹד
 כז כו וְשָׁקָה-לִי: הַשִּׁין בְּשׁוּא נַח⁵
 כז כז כִּרְיַח שְׂדֵה: יֵשׁ לְהִזְהַר לֹא לְהוֹסִיף ה"א הַיִּדְעִיָּה בְּרֹאשׁ הַתִּיבָה הַשְּׁנִיָּה
 כז כח עַלִיית שְׁשִׁי
 כז כט וַיָּבֵא לִי: הַטַּעַם נִסּוּג לִיּוֹד הַרְאֵשׁוֹנָה. וְאַבְרָכְהוּ: הוֹי"ו בְּקַמֶּץ
 כז לו וַיַּעֲקֹבְנִי: הַעִי"ן בְּשׁוּא נַח וְלֹא בַפֶּתַח וְכ"ש לֹא בַחֲטָף פֶּתַח

³ הַקּוֹרָא בְּקַמֶּץ רַחַב וּבְשׁוּא נַע מִשְׁנָה מִשְׁמַעוֹת, עֵינִין בַּמִּשְׁכָּח מִגַּן אַבְרָהָם אֹרַח חַיִּים סִימֵן תְּקַפֵּב ס"ק ד: זְכַרְנוּ כְּתַבְנוּ בַחֲטָף קַמֶּץ.
⁴ יֵשׁ לְדוֹן אִם הַמ"ם בַּתְּנוּעָה גְּדוּלָה אוֹ קֶטְנָה, כִּי יֵשׁ כֹּאֵן שׁוֹרֵשׁ כְּפּוֹלִים מ.ש.ש, וְלִכֵּן הַשִּׁין הַיִּתְּהָ צְרִיכָה לְהַדְּגֵשׁ כְּמוֹ יִמְשְׁלֵנִי בַּפְּסוּק יב; אֲלֹא שֶׁמִּשּׁוּם מֵה נִפְל כֹּאֵן הַדְּגֵשׁ וְנוֹסֶפֶה גַּעִיָּא. לֹלֵא הַגַּעִיָּא הַיִּינוּ מַחֲלִיטִים שֶׁהוּא שׁוּא נַח. בְּמִצִּיאוֹת הַגַּעִיָּא כֹּאֵן בְּמִקּוּם שֶׁהִיא צְרִיךְ לְהִיּוֹת דְּגֵשׁ, יֵשׁ כְּנֹרָאָה רֵאִיָּה שֶׁהוּא נַע.
⁵ אֵינן לְהַשְׁגִּיחַ בַּחֲטָף בַּתְּנִיךְ קוֹרֵן. וְכֹל שֶׁכֵּן לְאוֹר הָעֵדוּת שֶׁבַכֹּא"צ יֵשׁ שׁוּא לְלֹא גַעִיָּא (בְּנוֹסֶף לְעֵדוּת יֵשׁ צִלּוּם שֶׁל דָּף זֶה מִכְּתָר אַרְם צוּבָה).

כז לח הַבְּרָכָה: ה"א השאלה, החטף פתח בב"ת שלאחריה אינו אלא להורות על קריאה בשווא

נע: הַבְּרָכָה

כז מה לְמָה: במלרע

כח ד לָךְ וּלְזַרְעֶךָ אֲתָּךְ: טעם טפחא בתיבת לָךְ

כח ה עליית שביעי

כח ז מפטיר

כח ט מְחַלֵּת | : המ"ם בקמץ ולא בפתח, בטעם מונח לגרמיה

הפטרת מחר חדש שמואל א כ יח-מב:

מלים שו' ההיפוך לעתיד הפכה אותן למלרע: וְשִׁלְשֵׁת וּבָאתָ וַיִּשְׁבֶּתָ

יח וּנְפִקְדָתָ: מלעיל ובזקף גדול⁶

כ צְדָה: מלרע אך ללא מפיק בה"א.

לְמִטְרָה: הלמ"ד בשווא ולא בפתח

כא לָךְ מֵצֵא אֶת-הַחֲצִיִּים: טעם טפחא בתיבת לָךְ.

קָחְנוּ | וּבָאָה: יש פסק בין המילים

כב וְהִלָּאָה: שווא נח לאחר קמץ רחב (תנועה גדולה).

שְׁלַחְךָ: געיה בש"ן ולא בלמ"ד

כט אֲמַלְטָה נָא: טעם נסוג אחור למ"ם

ל בִּיהוֹנָתָן: הב"ת בחירק, אין ניקוד תחת ה"ו"ד.

לְבִשְׁתְּךָ: הב"ת בקמץ קטן

לא כִּי כָל-הַיָּמִים: טעם מונח בתיבה כִּי בלבד ואין לצרף לה את התיבה הבאה אחריה

לג וַיִּטֹּל: במלעיל.

כִּי-כָלָה הָיָא: טעם נסוג אחור לכ"ף השנייה

ראשון של ויצא:

כח יא מְרַאשְׁתִּיו: המ"ם בשווא והאל"ף חטופה

כח יד שני במנחת שבת

כח יד כַּעֲפָר: העמדה קלה בכ"ף למנוע הבלעת הע"ן החטופה

כח טו אֶעֱזָבְךָ: הז"ן בקמץ חטוף (קטן) והב"ת בשווא נח.

אֶת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לָךְ: יש להקפיד על מיקום הטעמים ולהימנע מקריאה אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ

כח טז מְשַׁנְתִּי: יש להקפיד על קריאת הדגש שבש"ן, שלא יהא כאילו מדובר על לימוד משנה.

⁶ שלא כמו בדפוסים רבים בהם הטעימו במלרע ובדרבן (מתיגה-זקף)

וַיֹּאמֶר: בַּזֶּקֶג וְלֹא בַרְבִּיעַ.

כח יח שלישי במנחת שבת

כח כ וְנָתַן-לִי: געיה בנו"ן

כח כא לַאלֹהִים: האל"ף כלל אינה נשמעת

כח כב עֶשְׂרָא אֶעֱשְׂרֶנּוּ לָךְ: טעם טפחא בתיבת עֶשְׂרָא, אין לחוש לאותם ספרים אשר הטעימו

בטעות עֶשְׂרָא אֶעֱשְׂרֶנּוּ לָךְ

מלא העומר. ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק. במדרש תנחומא כאן: ילמדנו רבינו על מה היו השלמים באים, כך שנה ר' חייא בר אבא משום ר' יהודה, כל המביא שלמים מביא שלום לעולם. להמשיך הענין יראה, כי אמרו 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא שלום', והענין כי 'אין מזל לישראל', וכמו שאמרו (מדרש רבה וירא נו:ה): בשעה ששלח אברהם אבינו את ידו ליקח את המאכלת לשחוט את בנו, בכו מלאכי השרת, הדא הוא דכתיב 'הן אַרְאֵלִים צַעְקוּ חֲצָה מִלְּאֲבֵי שְׁלוֹם מִרְיָבִיוֹן (ישעיהו לג, ז)'. והענין הוא כך, כי יצחק מצד עצמו לא היה לו חיים ארוכים, כי בא מסטרא דנוקבא, וְרַגְלֵיהָ יִרְדּוֹת מְוֹת (משלי ה, ה), לכן מצד המזל לא היה ראוי לחיות, וגברא קטילא הוא, אך כבר אמרו חז"ל (שבת קנו:): מנין שאין מזל לישראל, שנאמר 'וַיִּזְעַק אֶתֹּו חֲחוּצָה (בראשית טו, ה)', צא מאצטגנינות שלך שאין מזל לישראל. וזהו כוונת המלאכים כשאברהם בא לשוחטו, שאף שמצד המזל אין לו חיים 'מ' מ, צעקו חוצה', שהרי הוא 'חוץ למזל'. והנה עם שהמזל מנגד מ"מ אם שלום בעולם, אין שטן ואין פגע רע, לכן כשאמר הכתוב 'אִם בְּחֻקְתִּי תִלְכּוּ (ויקרא כו, א)', אמר 'ונתתי שלום בארץ', וכפירש"י שם, וז"ל: שמא תאמרו הרי מאכל והרי משתה, אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר אחר כל זאת 'ונתתי שלום בארץ', עכ"ל. כי המזל מנגד, לכן 'אם אין שלום, אין כלום'. וגם לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל, שאין מזל לישראל, אלא שלום. וזהו נסיון העקידה, כי אמרו 'חיי בני ומוזני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא', וכתבו התוס' (שבת שם), דע"י זכות גדול משתנה המזל לטובה, ע"ש. ולהיות כי יצחק מצד מזלו היה נעדר מכל אלה (בני חיי מוזני), כי יצחק מצד מזלו היה נעדר מכל אלה, לכן בא נסיון העקידה וע"י זכות גדול כזה ראוי שישתנה המזל. לכן אמר 'בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָאִם ה' כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה (בראשית כב, טו)', דזה הוא זכות גדול וכדאי לשנות מזלך, ולכך 'כִּי בָרַךְ אֶבְרָהָם וְחֲרָבָה אֶרְבָּה אֶת זְרַעְךָ', היפך המזל. ולזה השלמים באים להמשיך השפע שיש בהם למזבח ולכהנים ולבעלים, והוא מידת השלום, לכן באים לעשות שלום בעולם ולא ינגד המזל. ובזוהר (ח"א קלו:). איתא: זיעתר יצחק, דקרב קורבנא'. וזהו 'לנכח' אשתו, ד'נכח' בגימטריא 'מזלא', דבמזלא תליא מילתא, לכן הקריב שלמים.

ובזב יובן מה שאיתא (ב"ר סג:): שאברהם יצא דינו מלפני נמרוד לישרף, וצפה הקב"ה שיעקב עתיד לעמוד ממנו, אמר כדאי הוא אברהם להנצל בזכותו של יעקב, הדא הוא דכתיב 'פֶּה אָמַר ה' אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם (ישעיהו כט, כב)', יעקב פדה את אברהם, ע"כ. והענין מובן כי מצד המזל היה ראוי לישרף, רק שאין מזל לישראל, והוא על פי מידתו של יעקב, כי אברהם חסד, ויצחק דין, ואינם מתאחדים רק ע"י יעקב איש תם יושב אהלים, שמחבר ב' אהלים של אברהם ויצחק, והוא שיתוף רחמים למידת הדין, 'תִּתֵּן אֶמֶת לַיַּעֲקֹב (מיכה ז, ט)', לכן בשביל יעקב ניצול [שע"י שלום והיינו אחדות המדות אין המזל מתנגד, ואז אין מזל לישראל], לכן ע"י יעקב עיקר קיום העולם, כי הוא אוהז בשתי הקצוות.

בן לאשרי. וַיְהִי יַעֲזֹק בֶן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרֶם אַחֹת לְבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה. אמרו רז"ל ובבלי מגילה יב' כל מקום שנאמר זיהי אינו אלא צרה?⁷ וכאן כתיב זיהי יעזק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה, ואינו מובן איזה צרה היה כאן. גם יש לבאר השילוש 'בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי'.

ונראה לע"ד לומר דבר חדש, על פי דברי רש"י (להלן לז"א), ד'תולדות' פירושו לפעמים סיבות, ונקדים אומרים ז"ל (נדה לא.), תלה הכתוב הנקיבות בזכרים, דכתיב וְאֵת דִּינָה בָּתוּ (בראשית מו, טו), והזכרים בנקיבות, לומר לך איש מזריע תחילה יולדת נקיבה וְאִשָּׁה פִּי תִזְרִיעַ וַיִּלְדָּה זָכָר (ויקרא יב, ב). וידועים דברי הארז"ל דיעזק עד העקידה היה לו נשמה בחינת נקיבה, ובשעת העקידה פרח נשמתו ונתנו לו במקומה משמים נשמה בחינת זכר. ולפי הנ"ל יבוא הכל על נכון, דהכי פירושו זאלה תולדות, פירוש הסיבות של יעזק מה שהוכרח להמתין עד מ' שנה בזיווגו, הוא משום ד'אברהם הוליד את יעזק' שנתייחס אחר אברהם אבינו ולא אחר שרה אמו כרגיל בכל הנולדים כנ"ל, והסיבה לזה הוא כדברי הארז"ל שהיה לו נשמת נקיבה, וממילא לא היה שייך להשיאו אשה, ועל זה אמר זיהי צרה גדולה שאין כמוה היה דיעזק בן ארבעים שנה, שהוכרח להמתין כל כך זמן רב בלי אשה. עוד צרה היתה שרבקה היתה 'בת בתואל הארמי אחות לבן הארמי מפדן ארם והכונה שנשמתה היתה שקועה ומסואבת מכל אלה הקליפות וכחות החיצוניים רח"ל, הנכלל באומרים ז"ל (הובא ברש"י כה ב) שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, וכוחות האלה נתן להם ה' שליטה להחזיק הנשמות שברשותם עד זמן האחרון שהגביל לה בזמן, בחטא אכילת עץ הדעת, או שבירת הכלים, וכשבא הזמן, הם עצמם הודו ואמרו 'מֵה' יֵצֵא הַדְּבָר (בראשית כד, ו), על כן לא נוכל לעכב יותר, ולולא זאת הסיבה, היתה רבקה נולדת מקודם והיה מרוויח על כל פנים שלא היה צריך להמתין אחר כך עשר שנים עד שתהא ראויה להריון.

כז א זרע שמשון. וַיְהִי פִּי זָקֵן יַעֲזֹק וְגו' וַיִּקְרָא אֶת יְעֹשֻׁ בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִי. נראה לפרש הטעם שעשו איבד את הברכות, שאף שרצה יעזק אביו לברכו לא עלתה לו, משום שידוע ש'איש אמונות רב ברכות (משלי כה, ב), והיינו שמי שמתנהג בנאמנות הוא יזכה לברכות, ואמרו (ב"ר סה י): זַיִלְךָ עֲשׂוֹ הַשְּׂדֵדָה לְעוֹד צִיד לְהָבִיא, שהיה במחשבתו של עשו שאם לא יצליח להביא מן ההפקר יביא מן הגזול. ולכך איבד את הברכות, כי עוֹלָה לא מצלחת, ורק מי שהוא איש אמונות הוא זוכה להיות רב ברכות.

זרע שמשון. וַיֹּאמֶר הֲנִי נָא זְקֵנְתִי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי. יש לדקדק שהיה די לומר 'הנה נא זקנתי' ותו לא, שהרי בודאי אינו יודע יום מיתתו שזה אחד מהשבעה דברים שאמרו (פסחים נד): שמכוסים מבני אדם. וי"ל דהנה מצינו (ילקוט ויחי רמז קנז) שיעזק ויעקב ביקשו לגלות את הקץ, יעזק קרא לעשו וביקש לגלות את הקץ וגנוזו הקב"ה ממנו ע"ש. והלא עת הקץ הוא ג"כ אחד מהדברים המכוסים מבני אדם כמו שאמרו בגמרא שם. ולכך היות שמצינו שהיה יעזק יודע את עת הקץ, ואף שמכוסה מכל בני האדם, לו נתגלה עת הקץ והגאולה, היה אפשר לחשוב שגם זמן מיתתו נתגלה לו ואף שמכל האנשים מכוסה, משום כן הוצרך יעזק לומר 'לא ידעתי יום מותי'. ע"כ זרע שמשון.

כז יב חזון איש. אֲוִלִי יִמְשְׁנִי אָבִי וְהָיִיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ וְהִבְאֵתִי עָלַי קָלְלָה וְלֹא בִרְכָה

⁷ א"ה שם כתוב צער, התלמוד מסיק שרק צירוף זיהי בימי' הוא צער, אבל אור החיים והרב ז"ל בעקבותיו מנסה למצוא מער גם ב'זיהי' לבד.

אמרו חולין צב א כל המחליף בדיבורו כאילו עובד עבודה זרה כתיב הכא וחייתי בעינו כמתעתע וכתיב התם הַגֵּל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים (ירמיהו י, טו), ומבואר דדברי יעקב אבינו ע"ה לולא שהותרו ע"פ רזה"ק ששרתה על רבקה, היה בדבר חטא שהחמירו בו כאילו עובד עבודה זרה⁸.

כז יט וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו אֲנֹכִי עֲשׂוּ בְכֶרֶךְ יְדוּעִים דְּבַרֵי רַשׁ"י ע"פ חז"ל. אַנְכִי הַמְּנִיחַ לך, וְעֲשׂוּ הוּא זְכוּךְ (ראה תנ"ב תולדות י).

ידידנו אשר יוכל הביא בגליונו מחלקי המים מדברי הסולם מפרש הזוהר. כך גם בפירוש הסולם לזוהר (התרגום לעברית) בראשית פרשת וישלח, שמסתמך על טעמי המקרא ואומר: "ויש לשאול, וכי נאה הוא לצדיק כיעקב שיחליף שמו בשם של טמא? אלא התירוץ הוא, באנכי טעם מפסיק, כי תחת ניות נכון מעלן אנכי כתוב פשטא, ותחת [מעלן] עשו בכורך כתוב זקף קטון, שניגונם מפריד את המלה אנכי, מן עשו זכוך, ופירושו, שאמר, אנכי מי שאני, אבל עשו זכוך". פיסוק הטעמים של בעל הסולם אפשר לדון בו. נכון שהפשטא טעם מפסיק, אבל הוא נטפל לזקף שאחריו

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו אֲנֹכִי עֲשׂוּ בְכֶרֶךְ

קטע הפסוק הזה מתחלק [וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-אָבִיו] [אֲנֹכִי עֲשׂוּ בְכֶרֶךְ] [לו היה אַנְכִי בטעם זקף ואחריו בכורך בטעם מפסיק באותה דרגה (או פחות) היה יותר קל לקבל את דברי הסולם. וכה דברי ידידנו בעל תורת הקורא בעניין זה.

^{טו} ברש"י כתב: אנכי עשו בכרך. אנכי המביא לך, ועשו הוא בכורך. עכ"ל. וכתב הגר"ש דבליצקי (קונטרס אם למקרא) שראוי להפסיק כלשהו בין אנכי לעשו, כדפירש רש"י. ונראה שכוונתו רק לנגן כראוי את הפשטא המפסיק שבתבית אַנְכִי, אך לא להפסיק יותר, שהלא אין לנו לקרוא אלא כפיסוק הטעמים (כמבואר במאמר פיסוק טעמים).

ובאמת נראה שבעל הטעמים לא התכוון לפרש כרש"י שתיבת "אַנְכִי" היא ענין בפני עצמו, והטעמת תיבת "אַנְכִי" בטעם מפסיק היא משום שדרך הטעמים לחלק כל משפט בן ג' תיבות לשני חלקים, ולשים טעם מפסיק בין שני החלקים, וכיון שבמשפט "אַנְכִי עֲשׂוּ בְכֶרֶךְ" תיבת "אַנְכִי" היא הנושא, ותיבות "עֲשׂוּ בְכֶרֶךְ" הן הנושא, בא טעם מפסיק בתיבת "אַנְכִי" הראוי יותר להפסק (וכמו שפירשו במלבי"ם (שמות כ' ב'), ובספר הכתב והקבלה (בראשית ט"ו ז'), שבלשון המקרא יש חילוק בין תיבת "אַנְכִי" לתיבת "אַנְכִי", ש"אַנְכִי" הוא נושא, ו"אַנְכִי" הוא נושא. למשל: "אני עומד" בא לומר אני עומד ולא יושב, אך "אנכי עומד" בא לומר אנכי עומד ולא אחר. ובספר הכתב והקבלה הוסיף שלכן אחר תיבת "אַנְכִי" יבוא תמיד טעם מפסיק, כיון שהדרך שמוטעם טעם מפסיק אחר הנושא, אבל אחר תיבת "אַנְכִי" אין הכרח שיבוא טעם מפסיק, כיון שהוא נושא, והוא ענין אחד עם התיבה שאחריו).

וכיוצא בזה מצאנו גם במקומות אחרים בהם מופיע משפט דומה, שבא טעם מפסיק אחר תיבת אַנְכִי, אע"פ ששם אין לפרש שתיבת אַנְכִי היא ענין בפני עצמו, כגון: אַנְכִי רֹת אַמְרָךְ (רות ג' ט'), אַנְכִי יִי אֶ-לְהִיךָ (שמות כ' ב').

כז ל צַפְנַת פַּעֲנַת. כְּנִיסַת עֲשׂוּ מִיד בִּיצִיאַת יַעֲקֹב כְּדִי שְׁלֵא יוּכַל יַעֲזֹק לַחֲזוֹר מִבְּרַכּוֹתָיו וַיְחִי פְּאֶשֶׁר פְּלָה יַעֲזֹק לְבָרֶךְ אֶת יַעֲקֹב וַיְחִי אֵף יֵצֵא יֵצֵא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יַעֲזֹק אָבִיו וְעֲשׂוּ אַחֲזוּ בָּא מִצִּידוֹ:

⁸ החזון איש כתב עכו"ם או כו"מ, ושיניתי לעבודה זרה.

ביאור נפלא מבאר רבינו הרוגוטשובר זצ"ל בכוונת הכתוב "אך יצא יצא", על פי המבואר בגמ' ב"ב דף קי"ד ע"א דשיטת רבה לגבי חזרה מקנין מתנה, שכל זמן שיושבין אפשר לחזור מהקנין. וכן בשבועות דף ל"ט ע"א לגבי המחויב שבועה ואחר שאיימו עליו אמר איני נשבע שכל זמן שנמצא בבית דין יכול לחזור (ע"ש בתוס'). כמו כן כאן כל זמן שלא יצא יעקב והיה עשוי נכנס היה יצחק יכול לחזור בו מהברכות. אבל כיון שעשוי נכנס מיד ביציאת יעקב כבר לא יכל יצחק לחזור בו מהברכות שבירך את יעקב. [מקור: צ"פ עה"ת סוף דברים - השמטות לפ' תולדות]

כח ה **אִם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו רִשׁוּי**. [תת"ש:] **אם יעקב ועשו** – איני יודע מה מלמדנו]. צורת הגשה זו במפעל הכתר של בר-אילן מראה שלדעתם אין זו לשון רש"י והיא תוספת תלמידו ר' שמעיה. ועתה לדפי בר-אילן תולדות פה.

איני יודע מה מלמדנו

ד"ר יוסף מורגנשטרן בוגר המחלקה לתנ"ך בבר – אילן

רש"י מציין פעמיים בפירושו לתורה: "איני יודע מה מלמדנו" (בבר' כח: ובבר' לה:ג). בפירושי רש"י על שני הפסוקים הללו אבקש לעמוד על ההבדלים בין הדיבור המתחיל בפירוש רש"י המודפס ברוב החומשים, שמופיע במקראות גדולות שהודפס בוונציה בשנת רפ"ד - (להלן "דפוס רפ"ד"), ובין הדיבור המתחיל בנוסח אחר של פירוש רש"י, הנמצא בדפוס הראשון של פירוש רש"י שהודפס ברומא (להלן "דפוס רומא")⁹ בשנת ר"ל.¹⁰

1) יעקב בורח מעשו בציווי אביו והולך לבית דודו לבן למצוא לו אישה:
"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב אֶת יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פְּדָנָה אֶרֶם אֶל לָבָן בֶּן בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אֲחֵי רָבֵקָה אִם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו רִשׁוּי (נוסח רפ"ד): **אם יעקב ועשו** – איני יודע מה מלמדנו.
2) ה' מברך את יעקב ומשנה את שמו לישראל:
"וַיַּעַל מְעֵלֵיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ"

• **רש"י** (דפוס רפ"ד): **במקום אשר דבר אתו** - איני יודע מה מלמדנו.

תוספת מילה לדיבור המתחיל יכולה לשנות את הבנת דברי רש"י או לעזור בהבנתם. חשיבותן של המילים בדיבור המתחיל עולה מתוך הדברים החריפים שכתבה נחמה ליבוביץ במכתב שנשלח לרב יעקב ק' רייניץ. ואלו הם דבריה:

אקוה שהדגשת במאמרך מה שהוא עיקר גדול בשבילי; להרגיל בני אדם ללמוד ודוק של רש"י. לעקור אותה תפישה טפשית ורווחת – אפילו בין בני תורה, לתמהוני – כאלו רש"י הוא פירוש קל, עממי, מעין סבתא טובה המספרת ספורי מעשיות מחנכים ומרוממים את הנשמה. ורציתי שיכירו עד כמה פירושו רחוק מכל זה, עד כמה יש בו דיוק לשוני, תחבירי, הגיוני; עד כמה קובע ההקשר בשבילו, גם כשהוא בוחר במדרש, ועד כמה יש צורך לשים לב לכל מילה עודפת (לכאורה) או חסרה בלשונו, ואפילו במספר המלים שהוא בוחר בהם כד"ה. (ד"ה ויצא יעקב. ד"ה ויצא) או ד"ה אֲשֶׁר הִצֵּא (במדבר כ, ט) ... ד"ה הצו. ולפעמים כשאותו ד"ה בא פעמיים כמו במ' כ"ב ל"ה.¹²¹¹

במקרים מסוימים יש בדפוס רומא תוספת או חסרון של מילים בדיבור המתחיל. סביר להניח ששינויים אלה משקפים את הגרסה שהייתה בכתב היד שממנו העתיקו המדפיסים. ייתכן גם שלעיתים הכניסו המדפיסים שינויים מיוזמתם.

⁹ לאחרונה הופיע דפוס רומא בשלמותו בשתי מהדורות: א) דיסרטציה של מחבר המאמר הזה: **פירוש רש"י לתורה בעידן הדפוס – רומא סביב 470; היבטים פרשניים, טקסטואליים והיסטוריים**, בר אילן, סיון תשפ"א.

ב) **חמישה חומשי תורה עם תרגום אונקלוס ופירוש רש"י ע"פ דפוס רומא רכ"ט ועם ראשוני פרשני רש"י**, מ' פיליפ (עורך), כרכים א-ז, פתח תקווה תש"פ.

¹⁰ דפוס רג'ו די קלבריה, המכונה היום במחקר "דפוס ראשון", קיבל את השם הזה בגלל שהוא הדפוס הראשון של פירוש רש"י לתורה שמתוארך, אך למען האמת, הוא נדפס בשנת רל"ה, חמש שנים בערך אחרי דפוס רומא.

¹¹ ראו: **פרקי נחמה**, עמ' 676-677 (ההדגשה שלי).

¹² א"ה. על זה נאמר **דְּבָרֵי חֲכָמִים פְּדָרְבָנוֹת** (קהלת יב, יא)! אבל אם לדין אחרי בקשת המחילה, קשה לקבל שדברי רש"י הם כתב חידה שיש להתאמץ לפותרו. זו דרך לימוד ישיבתית, להגיע ל'עומק הפשט', ושאינן ללמוד באופן שטחי. דבר זה נכון לעצמו. אבל מכאן שדברי רש"י ותוספות והרשב"א וכו' הם כתבי חידה שרק בעמל רב יגיעו להבנתם, ולרוב כוונתם הפוכה ממה שנראה 'במבט שטחי' רחוקה הדרך. ראש הישיבה מוכיח שזה ה'פשט' ברמב"ם, והשולחן ערוך פוסק כהבנה השטחית... אנחנו נשארים בכלל לא בא הכתוב לסתום אלא לפרש.

בדוגמה הראשונה – "אם יעקב ועשו": לעומת הגרסה של דפוס רפ"ד, ישנה גרסה אחרת עם דיבור מתחיל ארוך יותר, והיא נמצאת הן בדפוס רומא והן בכתב יד פרמה 3256.

• **רש"י בר' כח:ה** (דפוס רומא) **לְבָן בֶּן בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אָחִי רַבֵּקָה אִם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו – אֵינִי יודע מה מלמדנו.**

כדי לעמוד על חשיבות ההבדל בפסוק זה בין הדיבור המתחיל הקצר (בדפוס רפ"ד) לדיבור המתחיל הארוך (בדפוס רומא), יש צורך לעיין בפירושו של רש"י בתחילת הפרשה. בפסוק המספר כי יצחק נשא את רבקה לאישה בהיותו בן ארבעים, רבקה נקראת "בת בתואל... מפון ארם אחות לבן":

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָרְתוֹ אֶת רַבֵּקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפּוֹן אֲרָם אַחֹת לְבֶן הָאֲרָמִי לֵוִי לְאִשָּׁה.

רש"י מפרש:

בת בתואל מפון ארם... אחות לבן – וכי עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל ואחות לבן ומפון ארם? אלא להגיד שבחה, שהייתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם.

דפוס רומא מראה כי יש להבין את דברי רש"י "איני יודע מה מלמדנו" בצורה שונה מהמקובלת.¹³ הקושי שרש"י בא לענות עליו אינו בעובדה שרבקה נקראת "אם יעקב ועשו", אף על פי שאנחנו יודעים זאת כבר, אלא בכך שהכתוב עצמו מציין שוב את העובדה הידועה גם היא, שרבקה היא **אחות לבן ובת בתואל**. רש"י העלה קושי דומה כבר בפירושו לבר' כה:כ, ושם הוא תירץ שהכתוב מציין שוב את הייחוס המשפחתי של רבקה כדי לשבחה. הפירוש הזה יוצא דופן בשל העובדה שרש"י אינו מבאר בדרך כלל את הקושי שעִימו הוא מתמודד, אלא מסתפק ביישובו. בפירושו לבר' כח:ה רש"י שוב מתקשה בשל העובדה שהכתוב מודיע לנו את ייחוסה המשפחתי של רבקה **פעם נוספת**. מה עוד אפשר ללמוד מכך שלא למדנו כבר בבר' כה:כ?
מכאן שדיבור המתחיל השונה, הארוך יותר בדפוס רומא, משנה את הבנתנו בכוונת דברי רש"י.

בפעם השנייה שבה רש"י מפרש "איני יודע מה מלמדנו", בבר' לה:יג, הדיבור המתחיל בגרסת דפוס רפ"ד הוא "במקום אשר דבר אתו". הרבה ממפרשי רש"י מנסים לספק הסבר לשאלה, מה "לא ידע" כאן רש"י. נראה, שלמרות יופיים של הפירושים, קשה לומר שהמילים "במקום אשר דבר אתו" הן המילים שעליהן כתב "איני יודע מה מלמדנו", שהרי בפסוק הסמוך (טו) מופיעות שוב אותן המילים "המקום אשר דבר אתו":

• **בר' לה:יד**

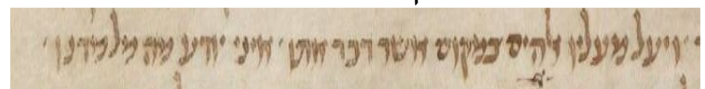
"וַיַּעַב יַעֲקֹב מִצְבָּה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱתוֹ מִצְבַּת אָבִן וַיִּסֹּף עָלֶיהָ נֶסֶף וַיַּעַק עָלֶיהָ שָׁמֹן."

אם מילותיו של רש"י "איני יודע מה מלמדנו" מתייחסות ל"במקום אשר דבר אתו", אזי הוא היה צריך לכתוב "איני יודע" על פסוק טו ולא על פסוק יד, שהרי שם יכול היה לכתוב "ויצב יעקב שם מצבת אבן", והמילים "במקום אשר דבר אתו" מיותרות.
גרסה אחרת, עם דיבור מתחיל ארוך יותר, נמצאת הן בדפוס רומא והן בכתב יד פרמה 3288.

• **רש"י בר' לה:יג** (דפוס רומא) **"וַיַּעַל מַעְלֵיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱתוֹ."**

איני יודע מה מלמדנו.

כך הוא נמצא בכתב היד:

תוספת המילים "וַיַּעַל מַעְלֵיו אֱלֹהִים" בדיבור המתחיל מלמדת אותנו מדוע כתב רש"י "איני יודע..." בפסוק יד ולא בפסוק טו. לא ציון המקום קשה לרש"י אלא עצם הרעיון שה' עולה מעל האבות. הרי אצל אברהם כתוב:

• **בר' פרק יז:כב** **"וַיָּבֵל לְדַבֵּר אֱתוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם."**

ורש"י מפרש שם, **בדפוס רומא:**

"מַעַל אַבְרָהָם לשון נקיה כלפי המקום, ולמדנו שהצדיקים מרכבתו של מקום."

ב"דפוס ראשון" (רגיו די קלבריה) ובכמה כתבי יד נוספים, הדיבור המתחיל פה מורחב:

¹³ ראו נ' ליבוביץ, **בראשית**, עמ' 200-202.

• רש"י בר' יז: כב "ויעל אלהים מעל אברהם לשון נקיה כלפי המקום, ולמדנו שהצדיקים מרכבתו של מקום".

הלימוד הזה משנה את ההבנה בפירוש רש"י "איני יודע מה מלמדנו" אצל יעקב בבר' לה: יג. אחרי שפירש אצל אברהם שהקב"ה עלה מעליו והצדיקים מרכבתו של מקום, ואותה המציאות קיימת אצל יעקב, התורה אינה צריכה לציין זאת שוב. על כן רש"י כותב שאינו יודע מה מלמדנו.

לעיל ציטטנו מדבריה של נחמה ליבוביץ:

ועד כמה יש צורך לשים לב לכל מילה עודפת (לכאורה) או חסרה בלשונו, ואפילו במספר המלים שהוא בוחר בהם כד"ה.

הנוסח של פירוש רש"י הנמצא בדפוס רומא יכול לסייע רבות בהקשר הזה. ע"כ מדפי בר-אילן, א"ה. לדבריו הגרסה ברש"י בשני המקומות היא איני יודע מה מלמדנו, אבל במפעל הכתר מקדימים לזה [תר"ש] ובמקום בפרשת וישלח תוספת בסוגריים. [תר"ש:] ואני אומר: קובע מקום לתפילתו בא למדנו; לכך שנה ושילש. יתכן שבעל התוספת ר' שמעיה מתרץ את במקום אשר דבר... אבל לא את הכפילות ויעל אלהים מעל' אם אמנם זה מה שרש"י משאיר בקושיא. ידידנו גלעד הר-שושנים נר"ו שלח מאמר של פרופ' יצחק פנקובר 'הגהות רש"י בפירושו לתורה' ודן שם על הגהות (בלשונו הערות) רבנו שמעיה ברש"י על התורה. הערות אלה בסוף תולדות ובפרשת וישלח הן שלו.

לפי זה ההערה בסוף תולדות אינה של רש"י אלא של תלמידו ר' שמעיה, ואפשר להסביר שהוקשה לו למה חוזר על לָבָן בְּן בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אָחִי רַבֵּקָה, ובעלי מפעל הכתר לא כללו מלים אלה כדיבור המתחיל, כדברי הכתוב כאן.

אשר להערה בוישלח מובאים כאן דברי פנקובר הערה 17

עוד נעיר שיש לתקן את העתקת גרוסמן, הגהות (לעיל, הערה

14), עמ' 74, ששם כתב על בר' לה, 13 (במקום אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֱתוֹ): 'על דברי רש"י: "איני יודע מה מלמדנו" נאמר: ת"ר (= תוספת: רבי). ואני אומר: קובע מקום לתפילתו בא למדנו. לכך שנה ושילש. ת' (= תוספת), מדעתי. כך העתקתי מכת' (= מכתבת) יד רבנו שמעיה'. לפי העתקה זו נראה לכאורה שדברי רש"י לפסוק הזה, שאינו יודע לפרש, הם תוספת מאוחרת שלו, ועליהם כתב רבנו שמעיה את הגהתו. ואולם צריך להודות שדברי רש"י, שאין הוא יודע לפרש, אינם מעידים על הגהה מאוחרת (בדרך כלל הגהה מאוחרת באה לפרש דבר חדש או נוסף). ואכן, מה שכתוב בכ"י לייפציג 1, 31א הוא: 'ת'. (ר) ואני אומר' וכו', כלומר יש ת"ו גדולה מעט, ופירושה 'תוספת'; אחר כך יש נקודה, ואחר כך יש רי"ש קטנה שסימן הסופר עם ציון מחיקה דק, ואחר כך פותח בהערה 'ואני אומר' וכו'. נמצא שאין כאן בתחילת ההגהה 'ת'ר', אלא רק 'ת' (ואחר כך 'ר' מחוקה). לשון אחר, על דברי רש"י המקוריים (הלא מוגהים), שהוא אינו יודע, באה תוספת מרבנו שמעיה ('ואני אומר... ת' מדעתי'). מסקנה זו מתאשרת גם מצורת הכתיבה של הפירוש 'איני יודע מה מלמדנו'. אין כאן צורה נפרדת או קטנה כדרך שאר ההגהות, אלא כתיבה רגילה כשאר הפירוש. ע"כ מדברי פרופ' יצחק פנקובר.

מכל מקום ר' שמעיה תלמיד מקורב לרש"י הבין שהמלים בְּמִקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱתוֹ מיותרות והוא מציע הסבר משלו שהמקרא הזה מלמדנו את חשיבות קביעת המקום. ולפי דברי הכותב כאן יוסף מורגנשטרן לא בזה נתקשה רש"י. וסעד לדבריו כ"י פרמה, אע"פ שר' שמעיה קדום בהרבה לכ"י פרמה. כ"י פרמה עצמו אינו בהישג ידי.

הפטרת מחר חודש

הרב גור אריה צור נר"ו. להפטרת מחר חדש

כאשר שבת בערב ראש חדש, קורין בספר שמואל א כ יח ויאמר לו יהונתן מקור חדש. מובא בספרו של אבודרהם נאבודרהם דוד בן יוסף בן דוד תלמיד ר' יעקב בן הרא"ש, "סדר תפילות של שבת" על תקנת ההפטרות, מימי גזירות השמד של

היוונים שלא יקראו בתורה. ואשר על כן תיקנו לישראל קריאה בנביא, כי היוונים לא החשיבום לנביאים כדברי תורה אלא כדברי מוסר בעלמא ולכן לא גזרו עליהם. ויש בהן בהפטרות שתיקנו מעין זכר לקריאת התורה. ולאחר שנתבטלה גזירת היוונים לא בטל המנהג להיות מפטיר בנביא אחר קריאת התורה. ויש אשר תדחה קריאת ההפטרה המיועדת לאותה פרשה מפני פרשיות מיוחדות כגון שקלים, זכור, החדש, פרה, והפטרות ראש חדש ומחר חדש. ואשר על כן בהיות פרשת תולדות והשנה, שנת ה'תשפ"ה, יום לפני ראש חדש כסלו, תדחה הפטרות מחר חדש את הפטרות תולדות.

ואעפ"י שנקבעה קריאה זו כביכול ללא קשר לפרשה, עדיין ניתן למצוא קשר ענייני פנימי עמוק בין הפטרות "מחר חדש" ובין פרשת תולדות: **בביאור ההפטרה ושייכותה לפרשה**

בהפטרות "מחר חדש" נותן יהונתן סימן לדוד שאם ירצה שאול אביו להורגו [לדוד], ישלח יהונתן חיצי ויקרא לנערו "החצי ממך והלאה", ואז ידע דוד [כלשונו של יהונתן] לך כי שלחך ה'.

ויש לשאול, שהרי היה לו לומר לך, כי שאול רוצה להרגך. ותחת זאת אמר לו: לך כי שלחך ה'.

ועל דרך המוסר והאמונה, מובא בשם הרב אליהו מאיר בלוד ראש ישיבת טלז, טעם הדבר, לומר לך כי "הבריחה שלך היא לא אילוף, אלא חלק מתכנית אלוקית - לך כי שלחך השם. כי שלחך ה' למלוד על ישראל¹⁴.

ולעומקו של מקרא, יאמר, כי בזה נקשרת הפטרות מחר חדש לפרשה תולדות. שכן מצינו בסיום הפרשה, שרבקה מצוה על יעקב בנה לברוח מפני עשו המבקש להורגו, ובבואה לפני יצחק מטעימה את דבר שליחת יעקב לחרון לא מפני שנאת עשו אלא לשם הקמת ביתו:

ויגד לרבקה את דברי עשו בנה הגדל ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנתם לך להרגך: ועתה בני שמע בקולי וקום ברחלך אל לבן אחי חרנה: וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך: עד שוב אף אחיך ממך ושכח את אשר עשית לו ושלחתי ולקחתי משם למה אשפל גם שניכם יום אחד: ותאמר רבקה אל יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת אם לקח יעקב אשה מבנות חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים:

ואכן יצחק שולח את יעקב להקמת ביתו ולא משום שנאת עשו:

ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אתו ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען: קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקחלך משם אשה מבנות לבן אחי אמך: נמצאנו למדים גם בפרשה וגם בהפטרות כי האילוף והבריחה אינן אלא חלק מתכנית אלוקית - לשליחות מאת ה' לילך ולבנות ולהתעצם.

וכפי שאומר יהונתן לדוד לך כי שלחך ה', למלוד על ישראל, כן אומר יצחק ליעקב קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקחלך משם אשה מבנות לבן אחי אמך: וכשליחותו של יעקב להקים י"ב שבטי י-ה, מהם משיח בן יוסף ומשיח בן-דוד, כן שליחותו של דוד להקים המלוכה בישראל, וכעין מעשה אבות סימן לבנים.

¹⁴ א"ה. פשוטו של מקרא. מסוכן בשבילך להשאר כאן, ה' שולח אותך להפרד משאול ולחפש מקלט. ולא נשכח כי דויד כבר היה משוח למלך ע"י שמואל. אך ספק אם יונתן ידע מזה.

ושניהם, גם יעקב אבינו וגם דוד המלך לדבר אחד נתכוונו בשליחותם כמובא
בנביא עובדיה ועלו מושעים בחר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליהוה המלוכה. וכמובא
בנביא זכריה ^[יד, טז] והיה יהוה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהוה אחד ושמו אחד.
בב"א.

פֶּן לְחֶכֶם וְיַחֲכֶם-עוֹד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בעושיאים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ☺